
Fastlegeordningen evaluert: – Nå haster det med tiltak

AKTUELT I FORENINGEN

TOR MARTIN NILSEN

tor.martin.nilsen@legeforeningen.no

Samfunnspolitisk avdeling

– Vi kan ikke fortsette å ha fastlegeordningen på drypp. Nå må det komme et løft – og det må være i milliardklassen. Dette ansvaret må regjeringen ta, sier president Marit Hermansen.

KOMMENTERER EVALUERINGEN: – Nå er det ikke lenger noen tvil, vi må få på plass en forpliktende økonomisk opptrappingsplan, sier president i Legeforeningen, Marit Hermansen. Foto: Anne-Lene Molland.

Konsulentselskapet EY og Vista Analyse har på oppdrag fra Helsedirektoratet gjennomført evalueringen av fastlegeordningen. Evalueringen ble bestilt fordi stadig flere fastleger melder om økende arbeidspress og mange kommuner melder om store utfordringer med å beholde og rekruttere fastleger. Evalueringene ble presentert hos Helsedirektoratet i september.

Uhåndterbar arbeidssituasjon

– Rapporten konkluderer med at arbeidsbelastningen er for stor – og bruker faktisk ordet uhåndterbar om situasjonen. Altfor mange erfarne fastleger forteller at de vurderer et annet legeyrke. Samtidig ser vi at unge leger etterlyser sosial, økonomisk og faglig trygghet. De ber om et godt nok utviklet sikkerhetsnett som gir dem muligheten til å få familielivet og jobben til å gå i hop, sier Hermansen og utdyper:

– Legeforeningen har i årevis stått på barrikadene for fastlegeordningen. Situasjonen vi har beskrevet i vår utviklingsplan får vi fullt ut bekreftet i dag. EY slår fast at ordningen er underfinansiert. Nå er det ikke lenger noen tvil, vi må få på plass en forpliktende økonomisk opptrappingsplan.

Legeforeningens utviklingsplan lister opp 10 viktige strakstiltak. Tiltakene skal sikre at:

De erfarne fastlegene blir i yrket – gjennom bedre rammevilkår, kortere lister og mer tid til pasientene.

Vi utdanner og får på plass nye fastleger – gjennom flere utdanningsstillinger (ALIS), lettere inngang til yrket og mer økonomisk og sosial trygghet.

Finansieringen av fastlegeordningen styrkes.

Pasientene ønsker mer tid

I tillegg til evalueringen, ble det også bestilt en brukererfaringsundersøkelse om innbyggernes erfaringer med fastlegeordningen. Den er utført av Folkehelseinstituttet.

– Både evalueringen og Folkehelseinstituttets rapport om brukererfaringer viser, nok en gang, at befolkningen holder fastlegen høyt. Dette er en tjeneste som kommer både samfunnet og pasientene til gode. Så ser vi at pasientene ønsker mer tid og bedre tilgjengelighet for å møte fastlegen. Og mer tid til pasientene ønsker selvfølgelig også fastlegene, sier Marit Hermansen.

Må skape håp og optimisme

Helseminister Bent Høie mottok evalueringen fra EY.

– Jeg er glad for at vi nå har fått en bred og grundig evaluering av fastlegeordningen. Evalueringen bekrefter det fastlegene har sagt i lang tid. At arbeidsbelastningen har økt, og at flere leger nå opplever arbeidssituasjonen sin som uhåndterbar. Det gir grunn til bekymring, sier helseminister Bent Høie.

– Evalueringen viser at det haster med tiltak. Regjeringen har allerede satt inn flere tiltak for å forbedre og stabilisere fastlegeordningen. I årets budsjett har vi bevilget til sammen 218,5 millioner kroner til blant annet å øke rekrutteringen og å prøve ut nye arbeidsformer og digitale verktøy. Vi vil også ta mer langsiktige grep. Regjeringen vil, i samarbeid med Legeforeningen og KS, følge opp evalueringen og brukerundersøkelsen med en egen handlingsplan for fastlegeordningen, sier Høie.

Regjeringens handlingsplan for fastlegeordningen er skal legges frem våren 2020.

– Regjeringen må få unge leger, som sitter på gjerdet, til å velge fastlegeyrket. Dere må få erfarne fastleger til å bli. Det må skapes håp og optimisme for fastlegeordningen – nå. For det vi har fått vite i rapporten, er at dette haster mer enn noen gang, understreker Marit Hermansen.

Rapportens konklusjon

Rapporten konkluderer med at fastlegeordningen over tid har hatt ønsket effekt for mange, men ikke for alle. Legedekningen er god, innbyggere som ønsker det har fått en fastlege, og så godt som hele befolkningen deltar i ordningen. Derimot er stabiliteten i legekorpset på vei ned, og når fastlegenes oppgaver blir for mange, er det pasientgrupper som ikke får den tiden og oppfølgingen de har behov for. Endringer i rammevilkår har økt belastningen på fastlegene, og situasjonen er nå uhåndterbar for mange.

EY finner en klar indikasjon på at det vil være hensiktsmessig å få flere fastleger inn i ordningen, og fastlegen må avlastes med oppgaver. Dersom det ikke kommer flere leger inn i ordningen, eller oppgaver flyttes fra fastlegenes bord, er sannsynlighet stor for at enda flere allmennleger går ut av yrket, færre kommer inn, og forutsetningene for at fastlegeordningen skal kunne gi ønskede effekter faller.

Publisert: 7. oktober 2019. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 16. juli 2026.